

Szerző: EPERJESSY ERNŐ

Szerzés ideje: 1965

TART.: HIEDELENYMONDOK

65 lap

Földrajzi tartás: HARKÁNY, KASÁD, KISSZENTLÁSZLÓ,
SARÁNTA, Szent Mihály-hegy

Számítás: XXVI

Iratgyűjtő

MSZ 5617

PAPIRIPARI VÁLLALAT

KISKUNHALASI GYÁRA

LEPTÁROZÁS

ÁTVEZETVE AZ EGYSÉGES ITK. Adat - a TETELE ALÓL

Duplum T.

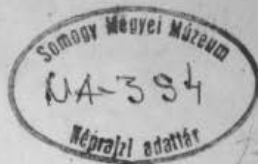
Alu

EA 7604

RIPPL-RÓNAI MÚZEUM
KAPOSVÁR
Telefon: 23-74. — Postafiók: 70.

1041

Gyűjtés helye: Harkány, /Somogy m./
Kásád, "
Kisszentlászló, "
Szalánta, "
Szentmihályhegy, "

Adatközlők: Dalos Ferenc, Szalánta,
Dalos Ferencné, "
Eperjesi János, Harkány,
Hegedüs Jánosné,
/Pecskó Anna/, /Szentmihályhegy,
Kásádec Márk, Kásád,
Sipos Istvánné
/Szeles Katalin/, Szentmihályhegy,
Várhegyi Vendelné
/Eperjesi Teréz/, Kisszentlászló.

Gyűjtő: Eperjessy Ernő.

Gyűjtés ideje: 1965.

EA 202/1965
1965 DEC 27. Ruc

Harangszó jégverés
ellen.

Ak.: Hegedűs Jánosné,
Precskó Anna, 63 éves,
Szentmihályhegy, /Somogy m./,
Gy.: Eperjessy Ernő, ~~1965~~ 1965.

/Akkor is elveri a jég a határt, ugy mondják, ha halottat visznek át egyik határból a másikba?/

Hát abba is van valami igasság. Van.

Csakhát, most mind hát minálunk ezek a szép harangok mikor vótak. Mikor dörgött-villámlott, mentek harangozni. Akkor szétverte a harangszó a felhőket és elszlatta. Esső vót, de jég nem vót.

Az már, ahogy emlékszem, még gyerekkorom óta, kéccer verte el a jég ojján nagyon, még harangok vótak.

Hát azuta meg nem harangoznak, asztán ugy van. Elveri a jég, amikor akargya.

Ördög cimborája.

Ak.: Hegedüs Jánosné,
Precskó Anna, 63 éves,

Szentmihályhegy, /Somohy m./,

Gy.: Eperjessy Ernő, ~~1964~~ 1965.

Ennek a Vargánénak az öreganyja, a Pipásné, azt
mikor temették, akkor együtt igen-igen nagy vihar. De
ojjan vihar vót, hogy majnem a népeket elvitte szél.
Ojjan vihar vót.

/És mért keletkezett az a nagy vihar?/

Hát asz mongyák, hogy nagyon bünös vót. Azér.

/Nem azért, mert cimboraságban volt az ördöggel,
vagy boszorkány vót?/

Hát az lehetett, hogy vót cimborája az ördögnek.

Hát asz mongyák, hogy avval ő dógozik ugy.

/Hát hogy lehet ördögöt fölnevelni?/

Hát ugye az ördögnek agya magát.

/Hogy szekták mondani, hogy fekete tyuk tejásából?/

Fekete tyuk? Hogy a hóna alá tegye és akkor minden
szerencse, minden amit kíván, megvan. Akkor abból kel ki
az ördög. Nem csibe kel, hanem ördög. Hát így hallottam má
régem.

/És maguk hogy hívják ezt az ördögöt horvátul?/

Mrak.

Mrak gyereket cserél.

Ak.: Hegedűs Jánosné
Frecskó Anna, 63 éves,

Szentmihályhegy, /Somogy m./,

Gy.: Eperjessy Ernő, ~~1964~~ 1965.

/Mi az a mrak?/

Mrak, az éjjeli levegő. És hát ez is valami ojjan szellemféle. Ez a mrak. Ejis ojjan szellemféle.

/És ez mit tud ártani?/

Mit tud ártani? Ez legtöbbit az újszülöttekná. Ott legjobban. Kicszeréli a gyereket. Ki. Má énrajtam is az megtörtént.

Mikor, szóval zelső gyereken vót. Asztán Belezsnán feküttem a rokonyokná, hát kicsit ugy elszundikátam. Ugy, hát álmomba. Hát nem vótam egiaz ébrem, de akkora ember jött be a lakásba az ajtón, hogy le köllött hajunyi nekijje. És ekkora csomó könyvet hozott énnekem. Gyün oda és aggya könyvet.

A gyerekhő meg, hozzá akart nyunyi a gyerekhő én meg a kezemet így áttettem a gyerekre körösztü, akkor így, így megfogta a két hővekujjamat.

/Tehát a muetó és a hüvelykujja közé szoritotta a maga lábujját?/

Oda szoritotta a lábom ujját. És ugy huzott. De az annyirán szoritott, hogy én aszittam, hogy efulladok.

Akkor nagy nehezem, de kijabátam. De hát nem hallotta senkise. Kijabátam, de hang nem ment.

Mikor má össze-vissza kinezott, hogy magamhó tértem, akkor tuttam szónyi. De má egy viz vótam. Hogy má annyit virgóttam.

Asztá akkor mondom. Mondom:

- Mennyit kijabálok! Ittbenn vattok és nem hallátok!

- Hát dehogyis - aszongya, - dehogyis. Isze nem hallottunk mink semit, meg nem is láttunk semit.

Na, akkor asztá szentóttvizet tetten az ágyba, így hosszukést szoktak így tennyi az ágyba, fokhagymát, kalapot, az ágyfejbe olvasót, a gyerekeknek a vánkossára tenni, hát asztán így, hogy akkor békesség.

/És akkor nem cserélte ki a gyereket?/

Nem. Hát nem tutta kicserényi, mer minden.

/De ugy hallott már, hogy valakiét kicserélte?/

Hogyne.

Spolarics Naca
gyerekének kicserélése.

Ak.: Hegedűs Jánosné,
Precskó Anna, 63 éves,
Szentmihályhegy, Somogy m./

Gy.: Eperjessy Ernő, ~~1964~~ 1965.

Na, ez történt Dődőse. Spolarics Nacának a gyere-
két. Asztat cseréte. Ez vót körülbelül, mit mongyak? Har-
minc éve. Ezelőtt.

Aszt meg aszongyák, hogy ugy köll, hogy vissza-
kaptya a saját gyerekét.

/Hát milyen volt a gyerek, amikor kicserélte?/

Hibás. Hibás, aszt elvette zannyátu, a hibás gye-
reket meg odatette. Hát ojjanyokbu vannak azok a csám-
pás, hibás gyerekek. Igen, azok a nyomorékok.

Asztán akkor aszongyák, hogy be köll a kemencét
füttényi tüskés ággā. Jó be kö füttényi a kemencét és
sütő, kenyérsütő lapátot odakészittényi. És akkor aszt
a gyereket tegye rája a lapátra ugy, mintha be akarná
vetnyi abba ja tüses kemencébe.

Akkor, aszmongya, röktön ottvan, azt elveszi,
akkor a saját gyerekit meg odateszi. Saját gyerekét.

/És eszt ez megcsinálta?/

Megcsináta a Spolarics Naca. És akkor visszakapta

Hogy akkor ne asztat dobgya kemencébe, amit az tett
oda, hanem a saját gyerekit dobgya be.

/Aztán hogy hívják az ilyen gyereket, akit így ki-
cserélnék?/

Vátott gyerek.

Most hogy hívják ezt a mrákot? Mert valóban hallot-
tam, hogy ilyen neve van./

Hát ez igen ördögcimborá.

De ezt a nevet, amit én most mondtam, nem hallotta
még?/

Nem.

Jánosmajori javasasszony.

Ak: Hegedűs Jánosné,
Precskó Anna 63 éves,

Szentmihályhegy, /Somogy m./.

Gy.: Eperjessy Ernő, ~~1964~~ 1965.

/Hát azt mondják, hogy Jánosmajorban is volt egy ilyen javasasszony. Tud erről?/

Hát énnekem is javasóták. Mer hát hogy rossz életbe vótam az uramma, igen goromba ember vót, iszákos, minden. Asztá üzött, hajszót bennünket. Asztá javasóták, hát akik má vótak nála. Hogy ő mindent a világon meg tud mondanyi. Hogy próbákozzak oda elmenni, hogy tud-e valamit javítani rajtam.

Hát asztán elmentem én oda a Kalanics komaasszonyomra. Hát asztán ugy elmesétem neki, hát hogy mi járta vagyok és miképp, hogyan vagyok. Hát asztán ő nem ütött vissza. Az olvasóru beszét, ijen rózsafüzér. Olvasóru. Ő arru beszét. De mindent a világon meg tudott mondani. Még aszt is, hogyan káronkodik. És aszt is megmonta, hogy az anyósom csináta meg énnékem asztat, hogy megutátatott az uramma.

/És azt is megmondta, hogy milyen rosszul éltek?/

Igen. Aszt is megmonta, hogyhát, szóva olvasóru beszét. De mindent a világon megmondott énnékem. Mint

hogya csak mindent hallott volna küszönk, hogy mi
hogyan történt.

És akkor mit mondott, hogy az anyósa mit csinált
magának?/

Hogy az anyósom csinálta esztet meg. Ő babonát meg.
Szóva én talátam az ágyiruhába, eszt ő monta meg,
hogy az ágyiruhábu öncsem ki a tollat. De még a kisgye-
rek vánkossábu is. És asztat válogassam át és amit ta-
lállok benne, aszt vigyem el hozzája.

Hát asztán kiöntöttem én a tollat az ágyiruhábu,
hát némileg átválogattam, amit talátam, beleraktam egy
stanecliba. Abba vót csótánborsó, abba vót tökmag, abba
vót diómagk, ez a héjja. De négyféle cernáva ez mind
összevissza vót kötözve. Négy féle cernáva.

/Rongyta volt becsavarva?/

A tökmagnak a teteje, az ki vót pattintva és élire
a toll bele vót rakva. És kék cernáva az össze vissza
vót kötözve. Akkor a borsó, az meg megent szélle vót
pattintva, megen piros cernáva össze vissza vót kötözve.
Akkor a dió héjjába, ebbe mind élire vót rakva a toll.

/Milyen színű toll? Fehér? Fekete?/

Fehér. Ijjen tyuktoll. Élire vót bele ütette. Mint-
ha ugy bele lett volna ütette a toll.

Hát asztán én esztet összeszöttem, elvittem én ehó
az asszonhó. Kezébe attam neki a staneclit. De meg se
nésszte mi van benne, má aszmonta, hogy:

- Még nincs itt minden - aszongya. - Nincs itt minden. Még - aszongya, - a koszorujába három bimbó. Még hiányzik.

/Magának még akkor megvolt a menyasszonyi koszoruja?/

Megvót még akkor. És aszonta, hogyhát mennyek haza és újbu öncsem ki a tollat és válogassam át a tollat úgy mint, szemenkén, mind a babot. Válogassam ki.

Hát meg is talátam. Egy sárga pakrócdarab vót. Abba vót viasz, akkor vót ijen faszén, meg a koszorumnak a három bimbója bennvót. Abba ja, de ez a rongy, ez úgy össze vót varva mind az erszény. És abba bele vót ez rakva szinte.

Elvittem én ehho az asszonho. Odattam nekijje. Megen az olvasón imátkozott. Forgatta az olvasót, aszmongya:

Aki, - szóval hogyan is mongyam? Fejjezem ki? -

A kezeit összezsapta az asszon és aszmonta:

- Istenem, Istenem! - asz mongya. - Az a vén kurva nem fél maj megdögleni! Hogy micsinyát az magának! Ezen senki más nem tud segittenyi, mind egyedül a jó Isten. Eszt úgy megtette, hogy - aszongya - ezen ojjan javós nincs, aki segéllen rajta.

Nahát asztá még én eszt nem akartam azér elhinni. Elhittam is, nem is. Nem hiszek én ijen babonaságba.

Nahát asztá a napamnak az annya megbetegedett. Én má nem vótam hét évig a házukná. Igen megbetegedett, úgy hogyhát halálos ágyba má, má ledöntötte a betegség, hogy

bele is halt iszen, ekütte a másik menyecskét hozzám, hogy mennyek el hozzája, mer ő addig nem tud meghányi, míg énvelem nem beszél. Kért, hogy mit vigyek neki amnyivalót, mit készicsek nekijje.

Montam a menyecskének, mondom:

- Én mindent elkészittek, - mondom, - de én tihozátok nem megyek. De elmegyek hegyre, pincéhő. Oda gyere majd, asztá onnadj te elviszed, amit kívány.

Elment a menyecske haza, hát asztán visszakütte a nagymama. Visszakütte. Mongya meg énnékem, hogy ő addig nem hal meg, míg én oda nem megyek. Hogy ő énvelem akar beszényi.

Hát asztán akkor itt vót nekijje két rokonnya. Itt ez a Sujszter Naca néni, meg a Gerencsér Rozi néni. Ezeknek így elmontam, hogy a öregmama mit izent.

- Te! - assongya. - Ne töröggy vele, akármicsinyál a napad! Mi is elmennyünk veled. Ne féjj semit - assongya, - nem lessz semi bántásod! Csak gyere, hát - assongya, - mégis, hát hogyha nem bir meghányi, hát tuggya Isten, mi fekszik a szivén? Mit akar mondanyi. Hát csak gyere jel!

Nahát akkor elkészütem, elmentem így vasárnap. Evve két rokon asszonnya.

Hát otbenn vót az anyósom is, az egisz család a szobába, mikor a nagymama aszmonta:

- Te, édes gyerekek! Mindent elmondok. Ez a ördög cimborája! Hogy mér szenved te emmit - aszongya, - ez tette meg teneked - aszongya. Amiér te szenved, hogy - aszongya, - az urad nem nézhet, - aszongya, - ez csinyáta meg. Ez tett meg mindent! Dehát én addig meghányi nem tudom, míg én teneked eszt meg nem mondom. Mer te igen-igen jó vótá, hanem ez a ördög cimborája! Majd ez hogyan döglük meg? - aszongya. - Eszt ugysis az ördögök elevennyen viszik a pokolba! - Így monta a nagymama.

De az én anyósom egy szová nem monta aszt, hát:

- Mit beszél, mama? Hát ez nem igaz, - vagy valami. Egy szót se, nem mondott .

Mikor eszt énnékem a nagymama elmeséte, akkor aszt monta:

- Édes gyerekek, én most meghalok. De temetésemre elvárlok.

Hát mondom:

- Elmegyek a temetésére, ha megizenyik.

- Próbázza ez a ördög lova nem megizennyi! neked!

De széttépem! Próbázza nem megizennyi neked!

És akkor szépen meghát a nagymama.

/Hányban volt ez körülbelüle?/

Hányba? Husz éve. Ennek van má husz éve.

/És hol lakott ez a néni, ahova maga ment férhez?/

Beleznán. Ez énvelem történt meg. Nem akartam elhinni: ej, nem hiszek én má, má semicese. De hogy a nagy-

mama nem birt meghāni addig, mig énnékem eszt el nem
monta, hogy az én anyósom micsinyát. Hogy ő tette meg
énnékem esztet, hogy mink elvātunk. És hogy ez uram nem
nézhetett. Megutátatott vele.

/Na most, ezt magyarul ugy mondják, hogy megtették?
Hát megbabonáta.

/De így is mongyák, hogy nemcsak megbabonálta, ha-
nem megtette?/

Megtette.

/És akkor most horvátul hogy mongyák?/

Szopernica. Így mongyák. Szpernica, az boszorkány.

/És amikor az árt?/

Sko di piza szopernica. Hogy szóprálás.

Lucaszék készítése.

Ak.: Hegedűs Jánosné,
Precskó Anna, 63 éves,

Szentmihályhegy, /Somogy m./,

Gy.: Eperjessy Ernő, ~~1954~~ 1965.

Hát eszt a Lucaszéket csinájják hét létig. Hét hétig mindennap valami kocsit. Ha többet nem, egy szeget üt bele. De hét hétig mindig valamit csinál rajta.

/Melyik napon kezdik?/

Mejjik napon kezdik? Hát eszt mekkezdhetik akármikor, csak hát eszt.

/Nem Luca napján kezdik?/

Nem. Karácson estéjig. Ugyhogy karácson este az utolsó befejezés legyen. Hogy kész legyen.

És akkor, mikor elmennek éjféli misére, akkor aszt elviszik a templomba és āra rááll, az illető.

/Na most, tudna esetet, hogy valaki megcsinálta?/

Hát itt, Beleznán történt, eszt is a nagymama szokta így mesényi.

/Hát kivel történt?/

Hát az má meghāt. Kilenc éve. És asztán aszmongyay mikor ráát āra ja Luca-székre, akkor minden boszorkányt meglátott és fenyegették. Templomba. Fenyegették. És akkor hát megijett az illető, hát fogta széket, elszalatt

haza. És akkor hát megtutták a faluba, hogy ki ez a,
hogy kik tudnak ártanyi.

Igen igen, hogy kik tudnak ártanyi.

Szépasszonyok a tóban.

Ak.: Hegedüs Jánosné,
Precskó Anna, 63 éves,

Szentmihályhegy, /Somogy m./,

Gy.: Eperjessy Ernő, ~~1964~~ 1965.

Eszt hallottam régi öregektől, hogy pünkösdnap éjjel,
akkor ki köll menni a tópartra és akkor hallani, hogy
mijen szépen éneknek.

A vízbe. De köze nem szabad menni, mer aszongyák,
hogy elkapná az embert és bevinné. A vízbe. És aszongya,
hogy ojan gyönyörűen éneknek benn.

/Látni nem lehet?/

De látni is. Látni is ojjant. Ojjanyok mind a
valódi ember. Asszonyok.

És aszongya, kötnek is és ijen kézimunkákat aszon-
gya, csinyának. Így hallottam.

/És táncolni nem szoktak?/

Hát aszt nem monták, hogy táncónak, csak ijjen,
hogy aszongya nagyon szépen tannak énekelni és aszon-
gya kötnek szépen, ijen kézimunkát csinyának.

/Ilyen hálószerű dolgot?/

Igen.

/És akkor? Hát a férfiakat nem csalogatják be oda?

Nem hallott erről?/

De hallottam aszt is, hogy csājják. Csājják a férfiakat oda. Ugy, ahogy a víz partjára odamegy valaki és akkor szépen elfoggyák és elviszik a vízbe.

/Hogy hívják ezeket?/

Szépasszonyok.

/Nem ezek a vilák? Viláról nem hallott?/

Aszt nem.

/Ami a vízben van? A vízben lakik./

Aszt nem hallottam. Csak így szépasszonyok. Hát erü így hallottam. Erü így szokott a nagymama mesényi.

/Arról nem halott, hogy valakit úgy berántott a vízbe?/

Aszt nem hallottam.

Törpék

Ak.: Hegedüs Jánosné,
Frecksó Anna, 63 éves,

Szentmihályhegy, /Somogy m./,

Gy.: Eperjessy Ernő, ~~1964~~ 1965.

Hát hallottam, hogy meséték, hát így a, idős asszonyok, emberek, hogy valamikor, aszongya, ojjan kicsi emberek vótak, hogy tizenketten cséptek a kemencébe.

/És ezek valódi emberek voltak? Vagy pedig?/

Törpék. Ezek a kis törpék.

/És nem ezeknek hagynak ma is enni a pincében a préson ennivalót?/

Hát ez is valami ojjan, ojjan éjjeli valami. Éjjeli jelenet.

Törpe emberek.

Ak.: Sipos Istvánné,
Szeles Katalin, 57 éves,
Szentmihályhegy, /Somogy m./

Gy.: Eperjessy Ernő, ~~1964~~ 1965.

Ez a törpe emberek, szóvā, hogy, hogyan is mongyam.

/Hol élnek ezek?/

Asó India. Igy meséte édesapán mindig, hogy így,
hogy Asó Indiába monták. Hogy Asó Indiába vótak ezek a
törpe emberek.

És hogy tuskót. Valahogyan tuskónn ereszkettek le,
és azon gyüttek is föl. A tuskónn.

Akkor a nagy szakálla. Akkora nagy szakálluk van.
Azok a törpe emberek.

/És itt felénk ilyenek nem élnek?/

Ijjenyek nem élnek.

/És ott ahol élnek, ezek egy külön világban élnek?/

Ez ojjan külön világ, tanittóbácsi.

/Nem a föld alatt élnek ezek véletlenül?/

De, föld alatt. Szóvā, ott ahol a tuskó van, ott kell
leereszkedni a föld alá.

/Ott van egy ijen földalatti világ?/

Ijen Alsó Indiának mongyák.

/És ilyent is hallott, mint a Hegedüs néni mondott,
hogy tizenketten fértek egy kemencébe?/

Hát eszt nem hallottam.

/És mást nem beszélt ezekről a törpékről az édesanya?/

Nem. Csak ennyit mondott, hogy aszongya, ezek a törpék, aszongya, nagy szakálla van. Nagy szakálluk van, aszongya. Az annyit tudott mesényi, ojan régi történeteket. Hogy szóval Alsó Indiába. Hogy szóval fölhuzták aszongya, hogy akármijen álatot, vagy akármí legyen, a szakállává. Mer ojan erős a szakálla.

/És honnét huzta föl az állatokat?/

Az Alsó Indiárú. Szóval a föld alatti Indiárú, huzta föl.

Égnyilás.

Ak.: Sipos Istvánné,
Szeles Katalin, 57 éves,
Szentmihályhegy, /Somogy m./,
Gy.: Eperjessy Ernő, ~~XIX~~ 1965.

/Arról nem tud, hogy így fűnt az égen is élnek
esetleg emberek?/

Aszt nem tudom, tanittóbácsi.

/Mesében sem hallotta?/

Nem, nem. Aszt nem hallottam. Eszt hallotta,
szóvā eszt magam is láttam, eszt a égnyillást. Tuggya?
Szóvā egy pillanatig láttam én eszt, mikor még ojan is-
kolás diák vótam.

Most a Maricsék, akik nekünk szomszédok vótak,
ezekná vótunk mi édesanyámma, bolgogut anyámma. Asztá
hát, mind afféle szülő:

- Gyerekek, mennyink haza!

De nagy sötéccség vót. Igen nagy sötéccség vót.

Hogyan kinyittem az ajtót, eccerre csak ojan nagy
világosság.

- Jaj, Istenem! - mondom, - mi ez?

Asztá mingyá fűnésztem. De tanittóbácsi, mast is
mondom, és eszt mindenkinek mondom, jába aszongyák, hogy
nincs ez, nincs az, de az tuggya, az ugy tündöklött, ra-
gyogott, mintha az mind arany lett vóna fűnt. Akkor
én eszt soknak így montam.

/És sokáig tartott ez?/

Nem, nem sokáig. Ugy öt percig.

/És látott benne valakit? Vagy alakot semmit?/

Semmi alakot nem láttam, mer meg is ijettem. Hát én oant nem láttam soha. Hát ugye ragyogott. Tuggya, ugye tündöklött minden, hát mintha minden arany és gyémánt lett volna. Ugy tündöklött.

/És mások is látták eszt?/

Nem. Mondom, az öregek bent vótak. Én meg magam nyitom ki az ajtót. Mind aféle kisgyerek, hát most hama megyek én haza, akkor beugrottam vissza. Akkor még édesanyám asszonta nekem, mer tuggya régi öregek, hát nem mind most, hát asszongyák: ez nem igaz, az nem igaz.

Asszongyák, amikor ég nyillik, hogy aki mit kíván, az bevalósul.

/És maga mit kívánt?/

Hát én semit nem, mer megijettem. Csak asszontam:

- Jaj, Istenem segiccs meg! Mi ez? - mondom.

Akkor édesanyám ugy izét:

- Jaj, bárcsak én láttam volna! Bárcsak én mentem volna ki!

Akkor kérdészték:

- Hát mi vót?

Hát mondom:

- Tuggya, édesanyám, ijent soha nem, de ojan szép vót minden, ugye ragyogott. Szinte minden ragyogott a világom.

És hányban lehetett ez Kati néni?/

Hát mit mongyak, hány éves lehettem? Iskolába
kesztem járnyi. Ugy ötven évvel ezelőtt. Kilencszásti-
zes évekbe. Ijjenfománn vót. Tizenhárom. De kövübellü
tizenkettőbe vót ez. Ojan szépet sohase láttam. Má mon-
tam, hogy csak sokáig tuttam vóna néznyi.

Megijettem mikor észrevettem, de hát szép vót igen.
Hát azt az ember a szépséget csak szereti. Szereti néznyi.

Pünkösdi királynő.

Ak.: Dalos Ferencné, Szakócsy

Szalánta, /Somogy m./,

Gy.: Eperjessy Ernő, 1965.

Pünkösd napján, szóval mentünk a falun végig, mi, házru házra. Mentek lányok. Többen összefogózkodtunk, fő vót készítve, mint királynő, fátyolba. S akkor ugy attak széket, meg székre vánkost, ráúttunk, s azt akkor járták körü, hogyhát, mongyuk, aszt horvátu monták, hogy:

"Udvartu udvarig, a mi királynék..."

S akkor asztá attak tojást, meg ki mit adott. Jártunk házru házra. Szettünk össze sok szalonnát, sok tojást.

Vége vót, s akkor eladtunk, meg akkor sütöttünk, tojást, egy házná, szóval.

/Kit választottak meg királynőnek? A legszebbet?/

Én vótam királyné.

/Hány évig?/

Kétszer. Kétszer jártuk így. Két évet. Akkor má nagy vótam, akkor má nem. De ez vótam, tiz éves.

/És a feje fölé nes tartottak ugy?/

Nem. Csak én fátyolba vótam, szóvā mind királynő, meg korona ugy vót, a koszoru. Koszoru vót. Viasskoszoru. Ugy szóvā jáccottunk, mint hát királynő, asztá akkor ugy mentünk házru-házra és asztá akkor énekelték, hogy. Horvátu énekelték:

"A dvera da dvera, do care vasztola

Na szjedi kranyica, na care nyi stol"

Igy vót.

/Énekelni nem tudja?/

Nem tudom énekelni. Nem, csak oan egyszerű hangon
vót az.

/Es ez mit jelent?/

"Udvartu udvarig, királi házig,
Királné ül a trónon..."

Es aztá ugy énekelték.

/Es a kapott ajándékkal mit csináltak?/

Elattunk a tojást, azt elosztottunk a pénzen. Meg
sütöttünk egy házná akkor szalonnát, meg tojást. Gyüttek
össze ojan legények is, legénkék. Aztá ettünk. Mer hát
az vót ojan disznap.

Hushagyókeddi

Ak. ² Dalos Ferencné,

tánc.

Szalánta, /Somogy m./

Gy.: Eperjessy Ernő, 1965.

Farsang utókor. Akkor mentek, kedden. Akkor mentek legények, lányok szinte házra házra, duda vót, vagy. Legtöbb, valamikor duda vót. S akkor táncotak minden udvarba, s attak nekik szinte szalonnát. Egyik, egy ember vitte a szalonnát ugy a nyáron is, meg a zsákba is. Amellik nagyobb darab vót, aszt a nyársra huzták, hogy had lássák, hogy miyen nagy darabot kaptak.

Igy asztá azok is, mikor végigjárták a falut, ementek a kocsmába, eladták a szalonnát, azon mulattak, azon vót az ünnepség akkor kedden este. Bál.

/Alarcokat raktak föl?/

Nem. Egész egyszerű vót. Szépen fölötöztek s ugy mentek. Nappal mentek.

/Szöveget mondtak, vagy nótát?/

Nem. Csak táncotak. Minden udvarba táncotak. Akkor elővették a háziasszonyt, hogy táncoljon, hogy nagy legyen a kender. Asztá megtáncótatták. Szóva ijen mulacsság vót.

/S azért, hogy nagy legyen a kender?/

Ugrátak, táncotak. Hát eszt csak ugy hozzámonták, hogyhát gyere táncóni, nagy less a kender!

Kotyolás.

Ak.: Dalos Ferencné,

Szalánta, /Somogy m./,

Gy.: Eperjessy Ernő, 1965.

/S Luca-napra nem szoktak járni?/

Akkor szoktak. Jaj, na, hogyan is nevezik? Mennek házruházza, asztán: Kity-kotty... nem tudom, hogy minek is mongyák, szóval.

/Magyarul vagy horvátul?/

Horvátu is mongyák, magyaru is.

Horvátu: Koli kossári, toli konyája,

szvo pisztaja, ko porozso.

Koli kossári, toli konyája,

koliko iszlica, toliko pilitva.

Eszet mongyák. Eszt akkor kapnak a gyerekek.

Magyarul meg: Kity-kotty... Jaj, hogyan is: Galagonya kettő, tőköm is kettő, ahány parázs, annyi tojás, ahány iszkra, annyi csibe. Eszt meg magyaru mongyák.

/S akkor utána nem hintenek a fejükre kukoricát?/

Nem. Nem szoktak semmit. Csak kapnak almát, vagy izó, pénst. Mongyuk valamikor tíz krajcárt. De most má forintokat meg kétforintokat adnak.

/Sötétben jönnek?/

Korán regge. Aki legelőbb együn, akkor asztá az lesz szerencse a fiugyerekeknek. Hát mer fiugyerekek járnak.

Hat éves, öt éves, tíz éves. Akkor má tovább nem járnak. Még most is megvan.

Aprószentek.

Ak.: Dalos Ferenoné,

Szaláta, /Somogy m./,

Gy.: Iperjessy Ernő, 1965.

/És aprószentekkor nem vesszöznek?/

Persze, Aprószentek. Ugy van. Akkor aszt vesszöznek.

/És nem montanak semmit?/

Subárolnak. Na, de mos má én öreg vagyok ahhoz.

Szóval:

"Szésséges légy,

Keléses ne légy!"

Aszt akkor ütnek egy párat.

/Magyarul mondják?/

Magyaru.

Dodola.

Kasádcs Márk, 80 éves,

Kásád, /Somogy m./,

Cy.: Eperjessy Ernő, 1965.

"A Dodolától, ki az Istent kéri,
Hogy adjon nekünk esőt,
Hogy teremjen szép buza és kender.
Szent Péter keríti a kertet,
Mária ülteti a virágot.

/És mit szoktak ilyenkor csinálni, leöntenek valakit
vizzel? Vagy mit csinálnak?/

Igen, vizzel. Cigány, de leányokat. Aki még nem bides.
Nem mesztelenül, ruhába. Mikor így esik, így nyáron.

/Az idén is csinálták?/

Az idén nem vót, mer eső vót sok. Az idén nem köllött.

/Szóval ha nincs eső?/

Igen. És másnap esik.

/De csak cigányok? Vagy mások is?/

Nem, csak cigányok.

/És hogy? Akkor megkérlik, hogy csinálja?/

Hát nemnek és nem kérdezik szabad - nem szabad.

/Tavaly még csinálták?/

Csinálták. Hogyne. Minden éven.

/An csak azt nem értem, bácsikám, hogy a cigány akkor
magától csinálja, vagy a faluban szólnak neki?/

Nem szól senki semmit neki, csak ugy.

/Ha ők látják, hogy nincs eső, akkor jönnek?/

És akkor ijen bodzaféle, ijen ágak, rátesznek ojat a fejére, úgy mint mikor maszkát. Az arcát is.

/Befestik az arcukat?/

Nem. Bodza van rajta. Rajta van a bodza.

/És akkor minden házba bemennek?/

Minden házba.

/Mindenütt kapnak valamit?/

Hogyne. Kapnak. Alig tudnak emennyi. Hát mindenki ad.

/És ki megy azzal a lánnyal?/

Egy asszony.

/Szóval ketten jönnek?/

Két lány és egy asszony. Az asszony vissz, amit kap. Ugye.

/És mind a két lány föl van így öltözve?/

Mind a kettő, igen.

A falu végén kezdenek menni és akkor mennek, minden házba. Reggel kezdenek és egész nap.

/És akkor másnapra megere az eső?/

Más- vagy harmadik nap itt az eső.

/És mondja bácsi, mikor maga fiatal volt, akkor is csak cigányok jártak, vagy akkor jártak a sokacok is?/

Mindig cigányok. Mer csak ezek mennek kódui.

/Hogy van ez, bácsikám? Kislányt választanak és annak mi van a fején? Koszoru?/

Nem koszoru. Ijen kendő.

/És akkor a feje fölé nem tesznek olyan kendőt? Azt nem visznek a feje fölé?/

Ugy miná menyasszonyt.

/Koszorut tessnek?/

Nincs koszoru. Csak fátyol. Akkor a többi lányok,
ezek meg énekelnek.

/És mért csinálják ezt?/

Hát ezt még mikor Mátyás kiráj vót, talán akkor szok-
ták. De most má nincs ez minálunk.

Karácsonyi szokások.

Ak.: Kasádecz Márk, 80 éves,

Kásád, /Somogy m./,

Gy.: Eperjessy Ernő, 1965.

/És a gyümölcsfákat nem szokták karácsonykor megrázni?/
Karácsony este. Még akinek gyüm az eszibe. Megrázza,
hoggy jobban teremjen.

/És mond is valamit a gyümölcsfáknak?/

Mit kell mondani? A fa nem hájja. Mit kell mondani?
Csak rázni. Karácsony este, mikor vacsora kész, akkor.
Akkor megyünk és rázunk.

Én annyit mondtam:

- Teremjél jobban!

Ez az egész.

/De hogy mondja ezt horvátul?/

Rodi boje!

/Mert van, ahol megverik a fát, hogy jobban teremjen./

Mér, hát meg kell verni a fát?

/Van, ahol fenyegetik?/

Hát minden házba másként van. Ki ahogy akar.

/És hogy terítik meg karácsonykor az asztalt? Hány
személyre?/

Egy kis szénát rá, akkor az abroszt, és mi van emni
meg inni: alma, méz, bab. De nem zsiros. Zsirtalan. Akkor
másnap regge karácson, akkor má eszünk zsirosat.

/És éjjel rajta hagyják az asztalon az ennivalót?

Ott marad.

/És miért? Jön oda valaki? Nem mondják azt, hogy jönnek az angyalok?/

Az angyalok? Megeszik, asztá mi lesz nekünk?!

/Az asztal alá nem szoktak semmit tenni?/

Dehogynem. Ami marad vacsorául, aszt.

/Kendert nem szoktak tenni asztal alá?/

Ja, az asztal alá, mikor még lovak vótak, akkor a lószerszám, milyen szerszám, kinek mi van - baltát is, - aszt aláteszik. Meg egy kis buza, zab, kukorica, keverünk és aszt. Meg egy kötél, ariba szalmát hordunk. S az is alá van, az asztal alá. Akkor este kiviszünk aszt a kötél és beledobjunk kukurica és aszt, ami van.

/És abból etetik a baromfi?/

Abbul. Akkor tojnak. Minden nap.

/Tuskót nem szoktak égetni karácsonykor?/

Dehogynem. A tuskót beteszik így este felé, hogy tarcsón egész nap, tűz legyen. Egész éjjel. Azér tuskót teszünk benne, hogy legyen tűz.

/És másnap meddig kell égni annak a karácsonyi tűznek?/

Ameddig ég. Ha leég, akkor teszünk másikat.

/Az istállóba, az ajtón belül nem szoktak bicskát beleszarni, hogy ne jőjjenek a boszorkányok megrentani a lovakat?/

Ezt még nem hallottam.

/És karácsonykor nem jön látogató?/

De.

/Szokott verset is mondani?/

Szokott.

/Mikor kell annak jönni? Karácsony első napján? Vagy mikor?/

Nem, első napon még nem gyün.

/Hát mikor? Másodikon? És hogy hívják azt? Polaznik?/

Polozsai. Ojan csendesen, hogy nem szabad neki mozogni se. Hogy csend legyen a házba és legyen sok baromfi, sok malac legyen, sok tojás.

Hát ugye, ez régi divat, de azt nem tartják most.

Bismult.

/És első nap? Akkor nem szabad kimenni a házból?/

Nem megyünk. Mindenki otthon marad. Templomba ugye megyünk.

/De látogatóba nem illik menni?/

Nem. Csak az az egy polozsai. Csak annak szabad.

Másnak nem.

Felejtőfü.

Ak.: Eperjesi János, 41 éves,
Harkány, /Somogy m./,
Gy.: Eperjessy Ernő 1965.

Kábé körülbelül 1941-be történt, amikor a báró Biderman birtokába kábé ötezer hódos gazdálkodó erdész, több erdész, de hát többek között ez, akinek a védkerülete vót, Frigyesi József erdős, aki nálunk, mind a brigádba vót erdész beosztva, aki a fának a szállittásává vót megbizva. És délután tör, illetve délután történt, amikor hazafelé, majd este felé, alkonyatkor mentünk hazafelé, ketten, mer a többi emberek különböző helyeken laktak, s mentünk az erdön körösztü körülbelül olyan 3-4 kilométer távolságra, amire értük mink az erdészeti kastéjt.

Ez az erdész rálépett valószínű, állittása szerint, valami ilyen felejtő füre. S mentünk és ő, átmentünk egy, négyes léniának hívták, én azon tuttam tájékozódni.

Közbe má be is alkonyodott. Átértünk a lénián, s azsz mongyas:

• Nem jó irányba megyünk, pont az ellenkezőleg megyünk!

Hát nem bírtam őtet rábeszéni, se meggyőzni nem tuttam. Akkor megfordultunk, attam az ő szavára, az ellenkező irányba kikötöttünk kábé, körülbelül hét kilométer ellenkező irányba, Terecsenpusztán.

Majd onnét, akkor, nem hitte el a Terecsenmajort, képessek vótunk bemenni a cigányokhoz, hogy én részemről

az igazat bebizonyícsam: itt vagyunk a cigányoknál.

Omét újbu nekiindútunk, maja akkor aszmontam:

- Na most, Jancsikám, mást rád bizom az utat, mert én má haza nem tudok taláni.

Ekkor történt az, hogy ő azt mongya, hogy na most, ő akkor nyilatkozott előttem:

- Te, - aszongya, - ehiszod, hogy ráléptem ijen fűre, emi most negtévesztett engemet?

És akkor ugy én vezettem, illetve irányítottam, majd asztá elsővettünk, át Sashegypusztára, s még akkor onnaji is át, Lukafa-pusztára, hogy eltalál haza. Másképpen eltaláni nem tudott vóna.

/Hol történt az előbbi eset?/

Az Németslukafa-pusztá, illetve Sashegypusztá, Somogy megye. Almellékhez tartozott.

/Miről lehet megismerni azt a fűvet?/

Eszta a fűvet? Hát én most nem tunnám megmondani.

/És hogy hívják ugy általában?/

Aszongyák, hogy a felejtőfű.

/Most ha valaki egyedül van, és nincs aki segítsen neki hazatalálni és felismerni a helyes és jó utat, akkor annak mit kell csinálni ilyenkor, hogy a varázslat megszűnjön?/

Ijenkor a sapkát szokták megfordítani, vagy talán a kabátot rajtuk, hogy akkor visszaterjen az eredeti izére, gondókozására megin.

/Es szöveget szoktak-e valamit mondani? Vagy jót
tesz-e, hogyha valaki valamit mond?/

Ilyenkor azt szokták, hogy, vagy ha mást nem, ak-
kor káromkoni szoktak.

/A káromkodásba mit kell belevenni?/

Hát az Isten nevit.

Halottjelenés.

Ak: Várhegyi Vendelné,
Eperjesi Teréz, 49 éves,

Kisszentlászló, Somogy m./,

Gy.: Eperjessy Ernő, 1965.

Harmincöt februárba a kisgyerek, harminchat júniusába halt meg az apósom. És akkor, mikor meghalt, másnap misét szolgátattak, mer hét misét fogadott a mama szolgátatni, mer nem tudott meggyónni, hirtelen halállal hát meg.

És mikor jöttek haza a misérü, egy kigyó elibük át és semere nem akart elmenni az utru, akármicsinátak, a csak főtartotta a fejit és öket nészte.

És akkor monta, hazajött és mesélik otthol, hogy hát mi történt.

És éjszaka, mikor meghallottam esztet a jelenetet, én hallom, hogy valaki csoszog a szobába. És én a férjem-ne aluttam és főráztam, hogy itthun van a papa és ahogyan szokott a kápolna előtt imátkozni, a rózsafüzér a kezim, ugy szokott minden este imátkozni és azona hejen három-szor a rózsafüzér nekiütött a sublātnak.

És akkor utánna mama ágyalábához ment, ahol mama alutt. Ott is háromszor nekiütődött és akkor leejtett, mintha leejtette vóna az olvasót és végigcsuszott az ágy-nak a lábánn.

És akkor a Juli némmye is óbren vót, ammeg a mamát főketette és a mama lámpát gyujtott. Körünészünk, de má akkor sehol semmit nem láttunk.

Eszt nemcsak egyedül, mer ő is hallotta. És mondom, az, ere visszaemlékszek, hogy ez valóban megtörtént,

/Hát akkor a Juli nénje mit mondott, hogy miért?/

Hogy a rózsafüzért itthun felejtették és ezt el kell vinni, meg az imakönyvit. Elvitték másnap, mikor mentek a misére ismét és elásták a sirba, mer azért járt haza, nem tudott nyugonni. Mer az ugye hozzá vót szokva, minden este avval imátkozott.

És többet soha nem lehetett észrevenni a jelenetét.

És azt a jelenetet is, amikor, mielőtt meghalt, nekem kéccer egymás után jelenet történt. Mielőtt az apósom meghalt.

Vasárnap lefeküdt a, lefeküdt a kishálóba, emlékszem rá, és én feküdtem a, én meg oam fáradt vótam.

Mama mongya:

- Briggy e be, - assongya, - hát odafeküdt a ti ágyatokra a papa, hajcs föl a mi ágyunk lábát, fekügy oda és pihenmy!

Ők meg az asszonyokká, mind ahogy szoktak, hogy ki-
“tek és ott a ház előtt beszélgettek.

És alig bementem, ugy ledütem, föhajtottam és, a vánkost odatettem és ledütem az ágylábba. Alig letettem a fejemet, igy, mind az ajtóba be köllött jönni, itt vót nekem a kredencem. És ugye azon vótak a poharak, meg vót rajta ijen szentek is, meg többféle dolog és azt háromszor valaki mintha csak megcsapta vóna.

Akkor én nagyon megijettem, fölugrottam. Asszíttem, hogy a papa leesett az ágyru, mer otbenn is vót és az ajtón egy ijen keskeny kis nyillás vót és a papa ahogyan eselőtt benek vót fordulva, meg se mozdut, az ugy feküött.

Nem az, hanem ahogyan leugrottam az ágyru, így mozgott mindenféle a kredencen. Én akkor nagyon megijettem. Akkor összeszettem magamat. Papát nem keltettem föl, kiszalattam a mamához és mondom az asszonyoknak.

Akkor a mama ére aszmongya:

- Valaki meg fog halni.

Ez volt vasárnap délután, így három óra felé. De ére rá se gondutunk vóna, valaki aszonta vóna, az apósom meghal, hát nem is tudom, mit montam vóna nékije.

Megtörtént. Hétfőn elmentem gyomláni a, vót egy hosszú árokpárt kaszálónk, oda mentem gyomláni. Betlehem felé.

És akkor ottan gyomlátam. És nagyon megfájdut a fejem.

Este hazamentem. Mikor elvégeztünk, mama a vacsorát készítette oda, s úgy útem, így a szekrény előtt és a kezemre könyöklíttem, és a papa mongya:

- Te, ódes lányom, - aszmongya, - Csak nem vagy beteg?

Mondom:

- Én nem tom, de nagyon fáj a fejem.

És nem mertem vóna mondani, nagy hőttszagot éreztem a szobába. Ahol nálunk hát ijessai semmi nem vót és ugye

egész nap az ablak nyitva volt. De borzasztó hőttség volt. És nem mertem, volna szólni, mondom, hát mit szólsz, ha én ezt megmondom.

És akkor alig vártam, hogy, ugye megvacsoráztunk, mondom az uramnak, hogy én nem jó érzem magamat. S én bementem oda abba kishálóba és ott én lefeküdtem. És ott én nem éreztem. Ez volt érdekes, az ajtó meg állandóan tárva volt. Ott nem éreztem. Mikor az uram lefeküdt, az meg ott érezte. A jelet. Szóval ez annak a jelenete volt.

És másnap regge mesélem a mamának, hogy én hogyan jártam, mondom:

- Nem tudom, kinevetnek, vagy nem, de ez és ez történt. És én azért, mer amúgy is fájt a fejem és má úgy irgáltam, amire mentem, állandóan, amire mentem, mindenütt éreztem azt a hőttszapot.

Asszonya:

- Gyerekek, akárki meg fog halni, ha nem a családban, de rokonságban.

Ez hétfőn volt. Kedden regge a papa kiment munkára, hogy rakódott a kocsikkal. Az első szekert rakta, amikor még volt neki három kényeje, mikor rábukott a izéra és ott azon a helyen meg is halt.

Hát szóval annak a jelenete volt ez és úgy abba időben ére lehetett is és mindig is, ha ilyen jelenet nekem

megjelent abba az időbe, akkor rihtig tuttuk és akkor
az mindig be is következett.

As mindig bekövetkezett.

Ere visszaemlékszek, ez mintha most történt vóna.

Gyertya-jelenés.

Ak.: Várhegyi Vendelné,
Eperjesi Terés, 49 éves,
Kisszentlászló, /Somogy m./,
Gy.: Eperjessy Ernő, 1965.

/AZ a gyertya-eset hogyan volt? A fények?/

Igen, az is. Na most az a gyertyafény, ez, így, mikor nagy hóolvadás vót, assziszem, ha jól emlékszek, februárba vót ilyen jó napsütés. És nagy hó vót. És aszt óvatt a hó.

Énnékem meg át köllött menni a Nagyszentlászlóra, a tanácsra, ilyen választásbu kifojólag. És át köllött menni, és má ugye alig várta a mama, hogy mennyek haza, mer kicsi szopott és nem birt vele.

És kiment mindég az ajtóba. Ez vót februárba. És asztá ahogy a kisgyereket tartotta a karján és eccerosak a, ott a hajdunak a, annak ugy hozták a vizet mindig oda, lajtba, ugye a háznak a véginé, a lajt tetejin, egy gyönyörűen, nem rajt a lajton, csak a lajt fölött égett egy, mind egy gyertya, oan fényesség. A mama nézi, akkor be-szalad és szól a szomszéd lánnak, a Terának. Aszongya:

- Te, gyere csak ki, - aszongya. - Néz mije fényesség van a lajt fölött!

Ére kimegy, mire kiment má egyik se látta. Akkor etünt.

Aszongya, alig az bemegey, ü megin tovább ott áll, várt, hogyhát megyünk, akkor meg a hajdunak a kertye

sarkán gyönyörűen ismét ég az a gyertya. Ijen gyertya, úgy az a fénye kisugárzott.

Akkor megin szól neki. Akkor a Tera is má észre- vette A Rejzer Tera. Akkor megin bementek, hát aszon- gyák, ez valami isteni csoda, valami lessz. Ez valaminek a jelenete. Ez vót a második.

Akkor a, alig bement, megin szól:

- Gyere csak ki! - assongya. - Mast meg a mi fánk tetejin - assongya, - a harmadik ég.

És ott meg, akkor meg az Ülfa tetejin, ott elkoz- dett. Az pejig az ellenkező oldalon vót. És ott gyönyö- rűjen égett a, gyertyaszerűen a fényesség.

És akkor megin kijön, akkor aszt megin látta a Rej- zer Tera is. Assz mongya:

- Akárki, de valaki meghal.

Asztán mindig lét a mama, hogy én oan vézna vótam, engem fétett mindig, és nem gondótunk arra, hogy a papa oan hirtelenyem, hát ugye abba nyárba meghāt.

Februárba meghāt rája a kisfijam, a második jelenet.

A harmadik rá egy hónapra meghāt. Eggy év alatt há- rom halott vót. Annak a jelenete vót ez pejig velünk tör- tént meg, nem mással. Mer saját magunkkal történt meg. És ez mind, mondom, ere visszaemlékszek, ez valóba min- don megtörtént, hát iszen asoktam eszt többször is így elmeséni.

Törülköző a kereszten.

Ak.: Várhegyi Vendelné,
Eperjesi Teréz, 49 éves,
Kisszentlászló, /Somogy m./,
Gy.: Eperjessy Ernő, 1965.

Hát amikor a temetés van, akkor egyet ilyen törül-
közőt, vagy egy szalvétaruhát szoknak akasztani a halott,
egyet a halott keresztyire, egyet meg e, halálkereszt-
nek mongyák, a feketekeresztet, amit kivisznek, gyász-
keresztnek mongyák. A templomho. Ára tessik, és mikor
elmongya ja pap a izét, ami, szertartást, a sirnál, ak-
kor odamegy és esztet leszakitti és a tanító is lesza-
kittyá, a kántor és akkor esztet elviszik.

/De mért van két kereszt? Ezt itt nem egészen értem./

A két kereszt? Ezt nem tudom, hogyhát, most má el-
felejtettem, hogy esztet már, de esztet még máig is vi-
szik. Ez a két keresztet. Ezt mongyák halálkeresztnek.

Abba az időbe egy szalvéta, vagy egy törülköző az
drágább vót, akkor csak egy szebkendő a kiegészerekre.
Ha főlnőtt, akkor má megvót, hogyhát csak ijennel lehet.

És a halottnak a lábára meg harianyát huznak, de
csak fehéröt, hogy a pokol tüzén meg keresztül, hogy
akkor ugy megtisztul. De ha nem, akkor nem tisztul meg,
akkor megóg.

Gyász-szokások.

Ak.: Várhegyi Vendelné,
Eperjesi Teréz, 49 éves,

Kisszentlászló, /Somogy m./

Gy.: Eperjessy Ernő, 1965.

Anyósom meg azt mondta, hogy őtet csak fehérbe, elvót tével az esküvőruhája és abba lett eltemetve. Mert ő azt, addig kell mosnyi neki a ruhát, míg ki nem fehérszik, ha szinesbe temetik el. Még kendőt is fejéret kell a fejire.

Szijačst tenni a fejpárnába. Tollat nem szabad tenni a halottnak a feje alá.

/Azt tudom, hogy nem tud meghalni, hogyha párnán van./

Nemhogy meghalni, utánna se szabad, a koporsóba kispárnát tenni. Tollas párnát.

És amit igen szeretnek, szóval adni, mert akkor, szóva nem tud megnyugodni és hazajár. És ez vót az, amit én is említettem az előbb, hogyhát ugye az óvasója otthol maradt és az imakönyve. És azt el köllött neki vinni és utánna megnyugodott.

/És ugy szoktak izenni a halottnak? Az erre nem szokás?/

Azt nem hallottam.

/Hogy odamennek a halotthoz és üzennek a másíknak?/

Ara nem emlékszek.

Az a szerbeknél csodálatos. Én a Bácskába láttam, szerbeknél.

Meghalt egy fiatal lány. Egy tizenhét éves lány. A falu közepén. Ismerősök jöttek. Ordítottak, de úgy, hogy megtellett a jajgatással a falu. Ez a szó, hogy "Kuku", ez olyan jajveszékelés mint a "Jaj, Istenem" nálunk. Az elkezdí mondani azt, hogy "Jaj, kuku, mene kuku, mene." És akkor a haját megtépi, ruháját megtépi. Rettenetes gyászban vannak.

Ma most, rendszerint ajándékot hoz. Ez valami ott-hon felejtett kedves használati tárgya: fésűje, tükör, asztán más egyéb ruhadarabok, ami kedves volt a korábban elhunyt hozzátartozónak. Most ezeket egész kosárral viszik ahhoz a halotthoz, aki még éppen a ravatalon fekszik. És akkor odamegy hozzá, és akkor elmondja, hogy:

"Jaj, édes Anám, légy szives, mondd meg az én bogárnak, aki odaát van, hogy hát mi itthol jól érezzük magunkat. De ne feledkezzen meg arról, hogy a mezőn még kint van a gabona. Vigyázzon, és hát annak semmi baja ne legyen. Ne legyen baja az állatoknak, hogy a másvilágon őrizője legyen azoknak. De mondd meg, hogy itthon maradt a fésűje, légy szives, adá neki oda, hogy fésülje meg magát!"

Azt betették a koporsóba és sokszor olyan tele van a koporsó, nem tudják leszögezni. Ez különös. Szóval a nem régen elhunytak a hozzátartozói tehetik ezt csak oda./

Ravatalozóba, mikor valakinek a temetése vót, akkor láttam, hogy hozták neki a cigarettát, gyufát, pálinkát

nagyon szerette, egy üveg pálinkát. Pénzt. Ezt mind belerakták a koporsójába. És ezt én még soha nem is láttam, hogy így beleraktak volna. Az, az is hervát és azt is, csináták.

A sirba szoktunk. Megvásárolják a sirhejet a halottnak, hogy nyugottan.

Uj épület babonái.

Ak.: Várhegyi Vendelné,
Eperjesi Teréz, 49 éves,

Kisszentlászló, /Somogy m./,

Gy.: Eperjessy Ernő, 1965.

És hogyha valaki elsőnek a disznóólba nem zárta be a disznót, elsőnek a macskát dobta be, s azt zárta be. Ha új ház készült el, de mondom, elsőnek eszeteg akkor a macskát.

De addig nem mentek be, mindig emlékszem, mer az anyósom is szekta: a rostát begurították és a kenyeret bevitték.

Legelsőbe alutt az ember, végig köllött számon háromszor. És akkor mindig ellenkezőleg köllött visszafelé számon háromszor, ugye, nem ugyanazon a soron, hogy az ugy jöjjön ki ellenkezőleg. És hogy akkor az meg fogja émodni, hogy hát abba az éjszakába amit ámodik, akkor az be fog valósomni.

/Igy, hogy: négy, három, kettő, egy? És akkor hogy kezdődik?/

Igen. Vagy itt, vagy ott, vagy amott, de mindig máshol köll kezdeni.

András napi böjtölés.

Ak.: Várhegyi Vendelné,
Eperjesi Teréz, 49 éves,

Kisszentlászló, /Somogy m./,

Gy.: Eperjessy Ernő, 1965.

Akkor mindegyik kapott egy alsónadrágot a feje alá és fésűt. És fésűt kell. És akkor elaluttak a lányok.

Hát nagy nehezen, valaki kikijabáta, hogy:

- Alugyak én is! Ki-ki tuggyon alunni!

Eccercsak éjjel fölébrettek.

Az egyik ámotta, hogyhát, szóval megámotta, hogyhát hogy és miképp. És ahogy megámotta, az mind a kettő, az ugy valósodott meg, mind a kettő.

/Tehát mit kell tenni? Tükröt, alsónadrágot és?/

Tükröt, alsónadrágot és fésűt.

/És mennyit kell böjtölni? Csak András napján?/

András napján. És vizet, semmit nem szabad a szájába venni.

Ak.: Várhegyi Vendelné,
Eperjesi Teréz, 49 éves,

Kisszentlászló, Somogy m./,

Gy.: Eperjessy Ernő, 1965.

/És hogy van ez a hushagyói csont?/

A hushagyói csont, az meg, ki kell rakni a csontot,
a hushagyói csontot, és akkor kióvasni:

- Jóska, Pista, Jancsi.

Vagy neveket. Több férfinévet és a kutyát odahívni.

Melliket fölkapni, ojjan nevü férje lesz nékijje.

Hushagyókedden, igen.

Karácsonyi kutyaugatás.

Ak.: Várhegyi Vendelné,
Eperjesi Teréz, 49 éves,

Kisszentlászló, /Somogy m./,

Gy.: Eperjessy Ernő, 1965.

Karácsony este meg szokták esztet, hogy kimennek a lányok a, szokták mondani: a ganyédombra. S ott le szoktak gugyulni és akkor hallgati, hogy honnan hall kutyaugatást.

Ahonnán jön a kutyaugatás, āra viszik férhez.

És ez, valóba, Bözsi nénive megcsinátuk. Én kimentem, és valóba, onnan jött a kutyaugatás, amēre vittek engemet férhöz abba tavaszba.

/Karácsonykor?/

Karácson este.

Hushagyó kocsonyacsont.

Ak.: Várhegyi Vendelné,
Eperjesi Teréz, 49 éves,

Risszentlászló, /Somogy m./,

Gy.: Eperjessy Ernő, 1965.

/Hushagyókedden nincs valami? Csont?/

A kocsonyacsont. Hushagyó kocsonyacsont.

Hát ahányat kitesz, de akkor azt meg köll óvasnyi,
szóval mindre köll férfinevet adni.

/Es azt férfiak is csinálhatják, lánynévvel?/

Hát azok is csinálhatik, de legjobban a lányok
szokják.

Mindenszentekkor meg-
vendégelik a halottakat.

Ak.: Várhegyi Vendelné,
Eperjessy Teréz, 49 éves,
Kisszentlászló, /Somogy m./,
Gy.: Eperjessy Ernő, 1965.

Mindenszentekkor. Mindenszentekkor szokták.

És akkor is szokták így, hogyha valaki meghalt és
mikor hazajöttek és tartották a tort, akkor annak min-
dig úgy terítették meg, mind bárkinek az asztalná.

Ak.: Dalos Ferenc, Szalánta,

Gy.: Dömötör Elek, 1965.

Eccer egy szusternak vót egy komája, meg vót egy leánya. Most ezek a gyerekek összeneszerelcskettek, még kicsikók vótak, és kérem, az a gazdag lánynak a szülei nem engedték, hogy elvegye.

Na mikor a gyerek főlnött nagy lett, nem engedték.

Akkor aszt fogatta a lán, megfogatták ketten, hogy ők hűk lesznek, de gyerekeknek el köll menni hazulul.

Gyerek el is ment, kajtorgott világnak, minden. Egyszer benent egy városba. Nagy üzlet vót, minden, benent abba üzletbe.

- Hát fiam, - asszonya, - mi van?

Hát meséli, hogy hogyan járt, miképp, minden.

- Hát - asszonya, - édes fiam - asszonya, - nekem gyerrekeim nincsenek.

Aszt mongya:

- Ha jól viseled magadat, én - asszonya, - örökbe fogadlak.

Na kérem, mikor az a gyerek benent abba üzletbe, hát nagyon jól ment az a üzlet. Nagyon kedves vót kiszolgálás, minden, jó vót.

Na most, kérem, eccer látta, hogy ottvan négegy fiu. Hát ők asztá összebarátkoztak, mind az édes testvérek, mer az is fogadott fiu vót. An egy gazdag, gazdag ur vót, vót neki üzletje, fűszer, meg ruha, meg minden-

féle vót, hát ez nagyon kedves és nagyon jó ment s nagyon meg is szerették őket.

Na most, ezek az öregek meghaltak. Elhaltak. És a vagyon, minden, az kérem örájuk maradt. Sok pénz, vagyon, minden. Na most kérem, egyik mondgya: nő-sűjjön. Másik mondgya: nő-sűjjön.

Aszmondgya zeggyik:

- Igen, én megnőtülnek, de az anyim nagyon messze van. És én másikat nem veszek el, mind eszt.

- Hát mere van, meg miképp?

Hát mondgya.

Na most fogták űk esztet, elattak mindent. Szalotot, mindent elattak. És akkor űk asztán elindultak. Hát abba világba még nem vót autó, meg minden, hanem mentek vonaton, meg hát így, amugy.

Na, eccer odaérték az ű falujukba. Mikor beérték a faluba, lakodalom van ott a há, a faluba, egy házná. Mentek oda, hát kijé, mijjon lakodalom vót ez? És a lány ment férhöz, akivel hát megbeszéltek, hogy megvárják egymást, s így tovább.

Bement a, mekkérte a lakodalmásokat, hogy szabad-e űnekik is bemenni. Nagyon szivesen megengették, el is mentek.

Nahát annyira ment az ügy, hogyhát ű is, neki is szabad a menyasszonnyal táncóni.

Na asztá, mikor ű megtáncót a menyasszonnyal, észrevette a gyűrűt, megösmerte, mer ennek is vót egy gyűrűje, meg annak is.

Csak annyit mondott:

- Te vagy az?

Mongya:

- Én vagyok.

Assongya:

- Mikor kerü^{tt}té?

Assongya:

- Most kerütem. És azért jöttem, megnősüni. Evettelek
vóna, de hát rossz a késő minden.

Akkor a lány nagyon rossza lett és abbamaradt a
tánc. Elment, lefekü^{tt}t. És a lány szív^éfájdalmába meg
is halt. Meghalt.

Hát jó van, meghalt. Hát most hogyan lessek, mi-
ként lessek? Hát ők elmentek a lakodalmas^hástu, minden.
Jó van, meg^hát. Hát ők esztet el fogják vinni a templom-
ba.

Koporsóba tették s ^évisszik a templomba. A halottat.
Hát úgy is v^ét.

Ő meg azt ál^lotta, hogy ha ő bemegy a templom-
ba és ott a koporsóná inátkozna, az a koporsó f^é fog
nyillani s akkor egy kígyó fog hozni egy, szájába egy
virágot.

Aszt vegye ki a kígyónak a szájából és tegye a
halottnak az óra alá. És az f^él fog ébredni és akkor
ő mehet vele, ahogy akar.

Ha most, jól van, most ő eszt megál^lotta. Monta
az ő testvérjének, mer úgy éltek mind a testvérek, hogy

hogy tuggyák űk eszt megoldani most.

Na mindenhogyan sok pénzt ígértek a harangosónak, csak nyissa ki a templomot, hogy űk beszhessenek a templomba. Há sok pénzér megtette. Adott neki pénzt. ű is ott lehet, nem visznek űk el semmit.

Na asztá akkor kinyitotta szajtót, odament és le-térdét és imátkozott. Eeczer fölnyillik a koporsó és kérem gyün a kigyó, hozza a virágot, kiveszi s odateszi az óra alá a halottnak. S imátkozik.

S eeczer asztán fölkel a halott. Fölkel a halott és kérem, fölémekedett, de akkor ná a harangosó odavót egészer. Ná halott, félig halott vót ijettséigibe.

De hát asztá akkor monták, ne féjjenek semmit.

- Semmit ne féjjen! - vigasztáták, minden.

Főkét a halott és kérem kivezették és elmentek. Bezárták a izét, a harangosó elment haza. És avval elmentek. Utak inultak ugy, hogy seha senki hirit-hamvát nem, annak nem hallották.

És állittólag azute van a templomba es a koporsó, halott mise. Hogy halottak misóje. Konygák, akkor van koporsó és hát állittólag azuta van.

Hát a mesének vége van.

Most hogy mi történt, hogy hogyan étek, hogyan se, azt nem tudom, mer én ná otthattam űket.

Ak.: Dalos Ferenc, Szalánta,
Gy.: Dömötör Tekla, 1965.

Vót egy obsitos katonáéknál. Megöregedett. Hát ez ortista vót. Kérem má ottan elkütték, minden, de ű asér ottmaratt. Tovább fojtatta ortistát, katonáéknál. Szerette katonáéletot.

Nahát, eccer asztán, má megöregedett nagyon, hát elkütték a katonáéletbül. Na mikor asztán kérdesték, hogy mit kér ő mostan?

Ő nem kér mást, csak az ű trombitáját, meg három krajcárt. Többet ű nem kér fizetést.

Na jó. Megatták neki a három krajcárt és a trombitát. Hát ű avval utnakindult.

Hát ment, mendegélt. Se város, se falut nem ért. Már nagyon éhes vót.

Micsinájjon? Hát ű elemészti magát. Nos má nem bír semmit.

Egyszer lát egy kódist, gyün.

Aszsongya:

- Hová mész, te obsitos?

- Hát - aszsongya, - én magam se tudom, de má nagyon éhes vagyok - aszsongya. - Má nem bírom tovább.

Aszsongya:

- Aggyá te nekes egy krajcárt - aszsongya.

Mekiatta a krajcárt, adott neki enni. A kóduš. E-vett.

- Hó, hát mos ná jó van - asszongya.

Mosmán evett, megen ballagott tovább. Hát avval a kódis elment. Elvátak, elment.

Hát megencsak ballagott, ballagott. Se falut, se várost nem ért. Hát, közbe, hogyan ment, megen jött egy kódis és kérdezi, hogy van-e itt falu vagy város.

- Hát - asszongya, - van. Csak - asszongya, - csak - asszongya, - messze van még.

Hát kér tüle egy krajcárt.

Adott neki. Jóllakott, avval elment.

- Na, mosná csak egy krajcáros van.

Avval a kódis ement ára, " meg ement más, az " uty-
tyán. Egyenes uton. Választott magának, csak ment azon
az uton.

Na most, kérem, harnaccor, találkozott a kódisal,
odaatta zeggy krajcárgyát neki.

- Hát - asszongya, - most több pénzem nincs.

Asszongya neki a kódis:

- Hát - asszongya, - most mibü ész te? - asszongya.

- Hát - asszongya, - még bírok megyek, ha már - asszon-
gya - elesek, maj meghalok - asszongya. - Mos ná ugyis öreg-
ember vagyok.

Asszongya:

- Mond te, - asszongya, - Obsitos Jankó, - asszongya, -
mit kívánná hárnat? - Így.

- Hát - asszongya, - nihaszna monda? Ugyee tunnád
te nekes aszt meganni - asszongya.

- Dehát - asszonya, - mégis - asszonya.

- Hát - asszonya, - ha vóna - asszonya - egy zsák-
lón, én mindig enném, de mindig egész vóna. Meg vóna -
asszonya - egy csutora borom, mindig innám, de mindig
tele vóna. Meg - asszonya - a harmadik: oam egy zsákot
adnának, vóna nekem egy oam zsákom, akinék én asszon-
danám: Bujj bele! Ha ördög is, de akárki legyen, annak
bele kellene menni abba a zsákba.

Ez a három kívánsága vét nekijje.

Hát jó van. Avval asztá elmentek.

Eccer megy ű, hát talál ű egy zsealét. Az utonn.
Eszik, eszik, de egész az a zsömle. De eszik. Jó van.

Megy arább. Talál egy csutorát. Iszik. De jó bor
van benne. Eszik, iszik. Bele-belefuj a trombitába, jó-
kedve van. Ivott, fujja az ű nótáját. Megy.

Hát eccer talál ű egy zsákot. Egy üres zsákot. El-
teszi és ballag.

Hát eccer asztán beért ű egy városba. Mikor beért
a városba, a város gyászba van, az egész. Asztán kérde-
zi ő:

- Mér van ez a város gyászba?

Asszonya:

- Nagy baj van. Van itt egy kastéj, ott - asszonya, -
minden éjjel hat katona. Hat katona, és az mind a hat
reggére eltanik. Ugyhogy most már a lányokat is köll
sorozni és aszt a kastéjt köll nekik őrizni. Hát ezér
van gyászba.

Hát asszonya ő:

- Én szeretnék azt, én - asszonya, - Obsitos Jankó vagyok, - asszonya, - én ennyit szógátam katonáékná, én sok mindent tudok, én azt megőrözném.

És kérem, elmegy ő a kirájhöz. Elment hozzá. Ő megmonta, hogy ő azt meg fogja őrizni. Őmaki nem köll katoná, senki, azt maga meg fogja őrizni. Így.

Hát a királ asztán ajált neki sok mindent, ha ő azt meg tudja őrizni. Na jó.

Hát elment ű. Olvasni nem tudott semmit, se írni nem tudott, hanem ljen könyveket kért, képerkönyveket, ű azt lapozgatta. ű úgy nézelődött. Hát vót neki egy szobája ottan.

Eccer kocognak ám. Asszonyai:

- Ki vagy?

Asszonyai:

- Eressz be!

Beereszt, hát gyűg három őrdög be.

- Na, - asszonya, - gyere velünk, Obsitos Jankó!

Ő asszonya nekik!

- Bajsz be a zsákba?!

Mind a három őrdögnek bele köllött menni a zsákba. Ő azt mekkötötte, zsákot, asztá keszte ütni űrot. űtötte, ütötte.

- Jaj! - asszonya. - Jaj! - asszonya. - Eltörött a lábam! Csak eressz el - asszonya, - soha többet nem gyűvünk ide!

Na, asztá eleresztette, elmentek.

Hát jó, elmentek. Hát " asztá tovább ottan isposgattott, minden.

Reggel asztán kütte a kiráj a szolgát, hogy nézzék meg. Hát " meg asztán jót alutt ottan, elbőbiskót, elalutt. Asztá odament egy szolgál, asztá kezdte rázni, hogy hát él-e vagy hal. Ugy vágta szájon, hogy elesett. Akkor főket.

Assongya:

- Mit savarsz te engem itten?

Na, asztá akkor futóra, elment. " jelentette a kirájnak, hogy hogyan járt.

Na jó van. Napközbe asztán " sétált ottan, vót nagy kert a kastájba, mindenfelé, meg minden. Szabad vót neki a városba menni. Ki vót síva: amit " kíván, aszt mindent " megkaphat. Kocsmába, ha emi, vagy sütemént, vagy kirakatba vagy akármí vót, " szabad vót. " nekik kötelesség vót adni, ennek az Obsitos Jankónak. Hát jó van.

Persze este hát " megint bement az " hivatásába. Hát másnap gyűttek hatan. Hat ördög. Kocunak. Hát az egyik sánta vót.

- Hát te aszmontad, hogy nem gyűsz, megem itt vagy? Bujsz be a szákba?

Be a szákba mind a hat. Aj neki, megin. Utötte-verte őket.

Ass mongya neki:

- Engedgy el - könyörögtek az ördögök. Csak engedgye ki őket, többet sehase gyűnnek.

- Hen! - assongya. - Tennap megmontad - assongya, - hogy nem gyűssz, de elgyütté újból. MÉR jötté? Aszt nekem mongyátok meg!

Auz mongya:

- Na, jó van - assongya, - megzongyunk mindent, csak még eccor engedgy ki bennünk.

Hahát akkor kiengette.

- Hát - assongya, - apus, akkor gyere - assongya - velünk!

- Megyek - assongya.

Hát ementek, vót egy pince. A pincét. Három ágra ment a pince. Egyik tele vót arannyal, a másik ezüsttel, a harmadik meg bronzpénzzel. És televót minde három pince pénzzel. Hát eszt örözték az ördögök. Az egy elátkozott kastój vót.

Hát kérem, hát asztá akarták megfogni az öregot, Obsitos Jankót, hogy megfogják és elviszik.

He bis ő ass monta:

- Bujesz bele a szákba?!

Mind a hat. Nagyon elverte őket. Akkor asztá asuta van is, mind mongyák, sánta flóta. Mer ű ver, ű ütötte agyon má, ű törte el a lábát az ördögnek.

Hát jó van, avval asztán elmentek.

Hát másnap éjje megen elmentek nézni, hát az öreg

főnven, nincs semmi baj. Nézik így, meg amúgy: hát jó van.

Eccer asztán megszongya ja kirájnak:

- Na, - assongya, - mos má egy nap, két nap, három nap nem gyűttek. Senki nem jött. Hát - assongya, - most gyűjjen el velem, most megmutatom, hogy mit hoztam én magának!

Nahát asztá nyitvahatták az ördög aszt a három pincét, nahát asztá akkor keszték. Megmutatta aszt ott, a pénzt, meg minden. Hát asztán három nap mindig horták szekérral aszt a pénzt ki abbul a pincébül.

Igy félmentette az Obsitos Jankó a várost, katonaság is hát megmaratt. Meg minden. Na mast, ki vót adva, hogy az Obsitos Jankót, hát minden, ami köll neki, megvót minden. Járkát, sétát, minden, de ű azér mindig odament az ű szobájába. Ő ottan tartózkodott mindig.

Hát eccer csak sétágotott ott a kerbe, minden. Má nagyon öreg vót, hát eccer asztán ékítte a jó Isten a halált érte. Hogy mennyen el.

Elment a halál. Hát asztá:

- Halld-e, Obsitos Jankó - assongya, - má élté eleget, mos má öreg vagy nagyon - assongya, - együttem érted.

- Nem! - assongya. - Bujj be a zsákba! - Hát belebujtatta a zsákba a halottat. A halált belebujtatta. Most asztán főkötötte kéménybe, a halált.

Hát jó van. Sétágotott ű ott a kerbe, sétágotott.
Eccor egy nagyon de nagyon szép sirt talát ű ottan.

Hát aszongya:

- Hála Istennek, éltem ölöget. Láton, a jó Isten
is erre atta nekem eszt a szép sirt, meg minden. Nem-
baj - aszongya - én - aszongya - ide belemegyek és itt
meg is fogok halni. - Így.

De má amyira e szaporodott a nép, tuggya, má alig
tuttak mozogni. Mer hát halott nem vót. A halál el vót
zárva. Kéménbe vót a halál. Igen.

Namost kérem, elment, leeresztette a halált, el-
engette. Elment a halál. Amere ment, mind potyogtak a
népek, ugye sokan vótak, meg minden. Hát asztán így el-
ment a halál.

Na most, mikor asztán hát a halál elment, minden.
Ű is má öreg vót.

- Elmegy Ű - aszongya, - az ű sirjába, ölöget élt
má - aszongya, - hála a jó Istennek, - aszongya.

Bement a sirba. És kérem, ahogy a sirba így bement,
bezárkózott és ott meghalt.

Én akkor onnand elmentem, hát én nem tudom most,
hogy mi történt. Csakhát meghalt. A halál is elment.
Meg az Obzitos Jankó is, eljuttatta a jó Isten a nyugvó-
helyre.